

Quest:

കോष्ठകാത് സമുചിതम् उत्तरं निर्धार्य लिखत ।

१ सस्यविज्ञानमधिकृत्य सूचना महाभारतस्य कस्मिन् पर्वणि दृश्यते?

(सभापर्वणि, शान्तिपर्वणि, वनपर्वणि, भीष्मपर्वणि)

२ पौराणिकभारतीया: कस्मिन् विषये दत्तश्रद्धा: आसन् ?

(शिशुपरिपालने, जलसंरक्षणे, सस्यसंरक्षणे,आतुरसेवने)

३ "दशपुत्रसमो द्रुमः" - इदं वाक्यं कस्मात् ग्रन्थात् उद्धृतम्?

(वृक्षायुर्वेदात्, दशकुमारचरितात्, रामायणात्, महाभारतात्)

४ वृक्षायुर्वेदस्य कर्ता कः?

(महीपालः, सुरपालः, शिशुपालः, धनपालः)

५ फलपाकान्तः सस्यविभागः कः?

(वीरुत्, वनस्पतिः, ओषधिः, वृक्षः)

६ प्रतानैः प्रसारिताः काः?

(वीरुत्, वनस्पतिः, ओषधिः, वृक्षः)

७ अव्यक्तपुष्पः यः फलति सः-----?

(वीरुत्, वनस्पतिः, ओषधिः, वृक्षः)

८ कदली कस्मिन् विभागे अन्तर्भवति ?

(वीरुत् विभागे, वनस्पतिविभागे, ओषधिविभागे, वृक्षविभागे)

९ अधोदत्तेषु फलपाकान्तः कः ?

(पनसः, इक्षुः, आम्रः, द्राक्षा)

१० दशकूपसमा ----- ।

(पुत्रः, द्रुमः, सरः, वापी)

११ सस्यानि प्रमुखतया कतिविधानि भवन्ति ?

(द्विधा, त्रिधा, चतुर्धा, पञ्चधा)

१२ पनस-उदुम्बरादयः ----- भवन्ति ।

(वीरुत्, वनस्पतिः, ओषधिः, वृक्षः)

Hint:

कोष्ठकात् समुचितम् उत्तरं निर्धार्य लिखत ।

१ शान्तिपर्वणि ।

२ सस्यसंरक्षणे ।

३ वृक्षायुर्वेदात् ।

४ सुरपालः ।

५ ओषधिः ।

६ वीरुत् ।

७ वनस्पतिः ।

८ ओषधिविभागे ।

९ इक्षुः ।

१० वापी ।

११ चतुर्धा ।

१२ वनस्पतिः ।

Chapter Name:मधुमान् नो वनस्पतिः ।

Marks :(1)

Quest:

मातृकानुसारं पदच्छेदं लिखत ।

उदा -जागरूकोऽभवत् - जागरूकः + अभवत्।

पण्डितोऽपि - ----- ।

प्रसिद्धोऽस्ति - ----- ।

ब्राह्मणोऽयम् - ----- ।

विस्मितोऽभवत् - ----- ।

कोऽपि - ----- ।

ओषधिश्च - ओषधिः + च ।

भूपतिश्च - ----- ।

प्रजापतिश्च - ----- ।

महर्षिश्च - ----- ।

कविश्च - ----- ।

हेतुरभूत् - हेतुः + अभूत्

वायुरस्ति ----- ।

गुरुरयम् ----- ।

विष्णुरपि ----- ।

सम्पन्नेऽस्मिन् - सम्पन्ने + अस्मिन्

काव्येऽस्मिन् ----- ।

नाटकेऽस्मिन् ----- ।

लोकेऽस्मिन् ----- ।

नो वनस्पतिः - नः वनस्पतिः

त्रयो दोषाः ----- ।

त्रिविधो भवति ----- ।

रामो न ----- ।

Hint:

मातृकानुसारं पदच्छेदं लिखत ।

उदा -जागरूकोऽभवत् - जागरूकः + अभवत् ।

पण्डितः+अपि

प्रसिद्धः + अस्ति

ब्राह्मणः+अयम्

ओषधिश्च - ओषधिः + च ।

भूपतिः + च

प्रजापतिः + च

महर्षिः + च

कविः + च

हेतुरभूत् - हेतुः + अभूत्।

वायुः + अस्ति

गुरुः + अयम्

विष्णुः +अपि

सम्पन्नेऽस्मिन् - सम्पन्ने + अस्मिन्

काव्ये + अस्मिन्

नाटके +अस्मिन्

लोके +अस्मिन्

नो वनस्पतिः - नः वनस्पतिः

त्रयः + दोषाः

त्रिविधः + भवति

रामः + न

Chapter Name:मधुमान् नो वनस्पतिः।

Marks :(1)

Quest:

मातृकानुसारं सन्धिं कुरुत।

प्रभेदाः + च प्रभेदाश्च

समादृताः + च ----- ।

ग्रन्थाः + च ----- ।

क्रोधः+ च क्रोधश्च

बालश्च - ----- ।

ततश्च - ----- ।

रामश्च - ----- ।

Hint:

मातृकानुसारं सन्धिं कुरुत ।

प्रभेदाः + च प्रभेदाश्च ।

समादृताश्च ।

ग्रन्थाश्च ।

क्रोधः+ च क्रोधश्च ।

बालः + च ।

ततः+ च ।

रामः+ च ।

Chapter Name:मधुमान् नो वनस्पतिः ।

Marks :(1)

Quest:

पट्टिकां पूरयत ।

विभागः लक्षणम् उदाहरणम्

अव्यक्तपुष्पः पनसः

वृक्षः आम्रः

वीरुत् प्रतानैः
प्रसारिता

फलपाकान्ता गोधूमः

Hint:

पट्टिकां पूरयत ।

विभागः लक्षणम् उदाहरणम्

वनस्पतिः अव्यक्तपुष्पः पनसः

वृक्षः फलात् पूर्वं
व्यक्तपुष्पम् आम्रः

वीरुत् प्रतानैः
प्रसारिता कर्कटी

ओषधिः फलपाकान्ता गोधूमः

Chapter Name: मधुमान् नो वनस्पतिः ।

Marks :(4)

Quest:

सस्यसंरक्षणम् इति विषयमधिकृत्य सूचनानुसारं टिप्पणीं लिखत ।
वृक्षायुर्वेदः ----- सुरपालः ----- सर्वचराचराः प्रकृत्यंशाः ।
परस्पराश्रयः ----- शुद्धवायुः- सस्यरोपणम्, परिस्थितिदिनम्,
----- नास्ति सस्यम् अनौषधम् ----- सस्यसंरक्षणप्रवर्त्तनानि ।

Hint:

सस्यसंरक्षणम् इति विषयमधिकृत्य सूचनानुसारं टिप्पणीं लिखत ।
आशयव्यक्तता २
भाषाशैली १
वाक्यघटना १

Chapter Name:मधुमान् नो वनस्पतिः ।

Marks :(4)

Quest:

गद्यांशात् वाक्यानि स्वीकृत्य भित्तिपत्रिकां निर्मातु ।
मानवः सस्यसंरक्षणे अतीव तात्पर्यं प्रकटयति । वृक्षाः दशपुत्रसमाः इति
चिन्तया ते वृक्षरोपणं कुर्वन्ति । वनसम्पत् मानवसम्पत् इति महत्वम्
उद्धोषयितुम् अधुनातनकाले बहुविधानि प्रवर्त्तनानि प्रचालयन्ति । सस्यानि
प्राणवायुनिलयानि इति कथनं सार्थकमेव । अतः वृक्षसंरक्षणम् अस्माकं
कर्त्तव्यमेव ।

Hint:

गद्यांशात् वाक्यानि स्वीकृत्य भित्तिपत्रिकां निर्मातु ।

वनसम्पद् मानवसम्पत् ।

वृक्षसंरक्षणम् अस्माकं कर्तव्यमेव

Chapter Name:मधुमान् नो वनस्पतिः ।

Marks :(4)

Quest:

सूचना: उपयुज्य "सस्यभेदाः" इति विषयमधिकृत्य लघुटिप्पणीं लिखत ।

सूचना: - सस्यानि मानवजीवनोपकारकाणि ----- प्राचीनग्रन्थेषु
परामर्शाः ----- वृक्षायुर्वेदः----- सुरपालः ----- सस्यभेदाः
वनस्पतिः, वीरुत्, ओषधिः, वृक्षः उदाहरणानि ।

Hint:

सूचना: उपयुज्य "सस्यभेदाः" इति विषयमधिकृत्य लघुटिप्पणीं लिखत ।

आशयव्यक्तता १

भाषाशैली १

वाक्यघटना १

Chapter Name:मधुमान् नो वनस्पतिः ।

Marks :(4)

Quest:

सूचना: उपयुज्य सस्यसंरक्षणमधिकृत्य लघुटिप्पणीं लिखत ।

सूचना:-जीवनसंरक्षणाय सस्यसंरक्षणम् ----- पौराणिकभारतीयाः
----- दत्तश्रद्धाः ----- सस्यरोपणं परिपालनं च ----- औषधाय ---
भोजनाय ----- वृक्षमहत्वं ज्ञात्वा प्रवर्तनम् ।

Hint:

सूचना: उपयुज्य सस्यसंरक्षणमधिकृत्य लघुटिप्पणिं लिखत ।

आशयव्यक्तता १

भाषाशैली २

वाक्यघटना १

Chapter Name: मधुमान् नो वनस्पतिः ।

Marks :(2)

Quest:

अधोदत्तयोः वृक्षमहत्वप्रतिपादकं सुभाषितं चित्वा लिखत ।

क. परिश्रमो मिताहारः भूगतावश्विनीसुतौ ।

तावनादृत्य नैवाहं वैद्यमन्यं समाश्रये ।।

ख. छायामन्यस्य कुर्वन्ति तिष्ठन्ति स्वयमातपे ।

फलन्त्यपि परार्थाय वृक्षाः सत्पुरुषाः इव ।।

Hint:

अधोदत्तयोः वृक्षमहत्वप्रतिपादकं सुभाषितं चित्वा लिखत ।

ख. छायामन्यस्य कुर्वन्ति तिष्ठन्ति स्वयमातपे ।

फलन्त्यपि परार्थाय वृक्षाः सत्पुरुषाः इव ।।

Chapter Name: मधुमान् नो वनस्पतिः ।

Marks :(2)

Quest:

अधोदत्तयोः वृक्षमहत्वप्रतिपादकं सुभाषितं चित्वा लिखत ।

क. परिश्रमो मिताहारः भूगतावश्विनीसुतौ ।

तावनादृत्य नैवाहं वैद्यमन्यं समाश्रये ।।

ख. छायामन्यस्य कुर्वन्ति तिष्ठन्ति स्वयमातपे ।

फलन्त्यपि परार्थाय वृक्षाः सत्पुरुषाः इव ।।

Hint:

अधोदत्तयोः वृक्षमहत्वप्रतिपादकं सुभाषितं चित्वा लिखत ।

ख. छायामन्यस्य कुर्वन्ति तिष्ठन्ति स्वयमातपे ।

फलन्त्यपि परार्थाय वृक्षाःसत्पुरुषाः इव ।।

Chapter Name:मधुमान् नो वनस्पतिः ।

Marks :(4)

Quest:

वृक्षः वनस्पतिः वीरुत् ओषधिः इति क्रमेण सस्यानां पट्टिकां करोतु ।

कर्कटी , आम्रः , व्रीहिः

अश्वत्थः नालिकेरः पनसः

इक्षुः कूश्माण्डः

Hint:

वृक्षः वनस्पतिः वीरुत् ओषधिः इति क्रमेण सस्यानां पट्टिकां करोतु ।

वृक्षः वनस्पतिः वीरुत् ओषधिः

आम्रः पनसः कूश्माण् इक्षुः

डः

नालिकेरः अश्वत्थः कर्कटी ब्रीहिः

Chapter Name: मधुमान् नो वनस्पतिः ।

Marks :(2)

Quest:

अधोदत्तेषु औषधसस्येषु द्वयोः औषधगुणान् लिखत ।

१ आमलकी

२ हरिद्रा

३ निम्बः

Hint:

अधोदत्तेषु औषधसस्येषु द्वयोः औषधगुणान् लिखत ।

उचितस्य उत्तरस्य एकैकोऽङ्कः ।

Chapter Name: मधुमान् नो वनस्पतिः ।

Marks :(4)

Quest:

खण्डिकां पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत ।

पौराणिकभारतीयाः संस्यसंरक्षणे तत्पराः आसन् । अतः ते गृहं परितः
विविधानि सस्यानि परिपालयन्ति स्म । प्रायेण सर्वाणि सस्यानि
औषधगुणयुक्तानि भवन्ति । सर्वविषहारिणी तुलसी हरिद्रा च,
ऊर्जप्रदायिनी आमलकी, व्रणनाशकः निम्बः, केशवर्धकं जपाकुसुमम्
अशोकं च तेषु प्रधानाः भवन्ति । सुरपालस्य वृक्षायुर्वेदे
औषधसस्यान्यधिकृत्य सविशदं प्रतिपादयन्ति ।

- १ वृक्षायुर्वेदस्य कर्ता कः?
- २ ऊर्जप्रदायकम् औषधसस्यम् किम्?
- ३ खण्डिकातः ल्यबन्तमव्ययं चित्वा लिखत?
- ४ के सस्यसंरक्षणे तत्पराः आसन्?

Hint:

खण्डिकां पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत ।

उचितस्य उत्तरस्य एकैकोऽङ्कः ।